

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 135

van **LUDWIG VANDENHOVE**

datum: 12 november 2020

WOUTER BEKE

VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID, GEZIN EN ARMOEDEBESTRIJDING

Ouderenmis(be)handeling - Afstemming aanpak

Uit een recentelijk gepubliceerd rapport van het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (KCE) blijkt dat ouderenmis(be)handeling een sterk onderschat probleem is. De WHO (Wereldgezondheidsorganisatie) definieert ouderenmishandeling als een eenmalige of herhaaldelijke handeling, of het gebrek aan gepaste actie, binnen een relatie die op vertrouwen zou moeten zijn gebaseerd, en die een oudere persoon benadeelt of in nood brengt. Het gaat om een zeer complexe en delicate problematiek die zich in verschillende situaties kan voordoen: binnen de familie, in een woonzorgcentrum, in de thuiszorg enz. Bovendien bestaat ouderenmis(be)handeling in verschillende vormen en gradaties: fysiek, psychologisch of seksueel, maar ook financieel of op het vlak van schending van persoonlijke rechten zoals een gedwongen plaatsing in een woonzorgcentrum of het openen van briefwisseling.

De studie schat dat wereldwijd in de leeftijdsgroep van 60 jaar en ouder één op de zes personen in het afgelopen jaar één of andere vorm van mis(be)handeling heeft meegemaakt. Toch wordt slechts één op de 24 gevallen gemeld. Slechts het topje van de ijsberg is dus zichtbaar.

Het KCE stelt vast dat de maatregelen en actieplannen die op de verschillende niveaus worden genomen niet op elkaar afgestemd zijn en onvoldoende toegespitst zijn op de problematiek van ouderenmis(be)handeling. Bovendien zijn er volgens het KCE in de verschillende stadia van aanpak (preventie, detectie, interventie) talrijke belemmeringen die een adequaat optreden van de betrokken actoren bemoeilijken. Om die reden raadt het KCE de overheid aan een nationaal of regionaal plan tegen ouderenmishandeling of -misbehandeling op te stellen.

1. Beschikt de minister over specifieke cijfers voor Vlaanderen over ouderenmis(be)handeling? Zo ja, kan hij/zij de cijfers geven voor de periode van 2010 tot heden en in indien mogelijk opgesplitst per provincie?
2. In welke mate is er nu al aandacht voor het fenomeen van ouderenmis(be)handeling binnen de globale aanpak van het intrafamiliaal geweld?
3. In Vlaanderen is de aanpak van ouderenmis(be)handeling niet gecentraliseerd zoals in Wallonië en Brussel.

Is de minister van plan om de registratie van gegevens inzake ouderenmis(be)handeling te systematiseren en de aanpak te centraliseren om zo het fenomeen beter in kaart te kunnen brengen en te kunnen aanpakken?

4. Plant de minister een overleg met de nieuwe Federale Regering om met de specifieke insteek uit Vlaanderen tot een nationaal plan te komen?
5. Het KCE stelt dat er in heel wat onderwijsrichtingen en opleidingen (hulpverlening, thuiszorg, politie, zorgopleidingen) aandacht zou moeten zijn voor de ouderenmis(be)handeling en de aanpak ervan.

Zal de minister initiatieven nemen om professionals op te leiden en te sensibiliseren over de problematiek van mis(be)handeling? Plant hij/zij daarover een overleg met de bevoegde collega-ministers?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Zuhair Demir (207), Wouter Beke (135)

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 135 van 12 november 2020

van **LUDWIG VANDENHOVE**

1. Om zicht te krijgen op de prevalentie van ouderenmis(be)handeling in Vlaanderen, verzamelt het Vlaams Ondersteuningscentrum Ouderenmis(be)handeling (VLOCO) de cijfers via verschillende kanalen, nl. de registratiecijfers van VLOCO zelf, het aantal keer dat de RITI-vragenlijst werd ingevuld, de registratiecijfers van 1712 en deze van de CAW. Deze cijfers hebben telkens betrekking op het aantal contacten of begeleidingen en geven dus geen precieze indicatie van de prevalentie van ouderenmis(be)handeling. Zo kan één contact met 1712 bijvoorbeeld betrekking hebben op verschillende situaties van ouderenmis(be)handeling. Zoals de vraagsteller zelf al aangeeft, worden overigens niet alle feiten gemeld. Daarnaast worden situaties van geweld mogelijk niet altijd als ouderenmis(be)handeling geregistreerd. Zo kan een situatie van partnergeweld waarbij de betrokkenen 60+-ers zijn, als partnergeweld worden geregistreerd in plaats van ouderenmis(be)handeling. Tenslotte komen ook andere professionals (huisartsen, thuisverplegers, medewerkers van de diensten voor gezinszorg, medewerkers van sociale diensten van ziekenhuizen, ...) met ouderenmis(be)handeling in aanraking. Deze situaties worden momenteel niet standaard doorgegeven aan VLOCO en zijn dus niet opgenomen in hun jaarcijfers, tenzij door deze professionals aan VLOCO een consultvraag werd gesteld of de professional gebruik maakte van het RITI-instrument.

Onderstaande organisaties registreren ook op een verschillende manier. In 2021 zullen de organisaties hierover verder met elkaar afstemmen.

	REGISTRATIE VLOCO	INGEVULDE RITI- VRAGENLIJSTEN	REGISTRATIE 1712**	REGISTRATIE CAW	TOTAAL
2010	499			Niet beschikbaar	499
2011	472			Niet beschikbaar	472
2012	474***		75	Niet beschikbaar	549
2013	388	31	27	Niet beschikbaar	446
2014	586***	126	204	Niet beschikbaar	916
2015	579***	44	80	181	884
2016	504***	28	138	179	849

2017	352***	36	187	182	757
2018	268***	58	180	107	613
2019	254***	19	179	100	552

*Het risicotaxatie-instrument ouderenmis(be)handeling RITI werd in 2013 gelanceerd.

**1712 is in 2012 gestart.

*** Dit cijfer omvat de registraties van VLOCO en de regionale steunpunten te Antwerpen en Brussel.

Wij beschikken niet over de cijfers per provincie.

2. Ouderenmis(be)handeling is een problematiek waarop wordt ingezet in het kader van de aanpak van intrafamiliaal geweld: burgers kunnen ook voor informatie, advies en doorverwijzing rond (vermoedens van) ouderenmis(be)handeling bij 1712 terecht. Ook de CAW zetten in op deze problematiek, zowel via hun laagdrempelige onthaalwerking (zowel fysiek, telefonisch via het 0800/13 500, als via mail en chat) als hun begeleidingsaanbod. Gezien ouderenmis(be)handeling een vorm van familiaal geweld is, is het evident dat ook casussen ouderenmis(be)handeling worden opgenomen binnen de ketenaanpak familiaal geweld.

Door hun frequent en direct contact met verschillende leden van het gezin, zijn huisartsen goed geplaatst om signalen van intrafamiliaal geweld waar te nemen. Naar analogie met de bestaande richtlijnen van Domus Medica rond partnergeweld en kindermishandeling en de trainingen daarover, werd in samenwerking met VLOCO een e-learningtraject rond ouderenmis(be)handeling uitgewerkt zodat ook huisartsen gesensibiliseerd en geïnformeerd blijven rond deze problematiek. Deze e-learning werd in februari 2020 uitgebracht en wordt via diverse kanalen bekendgemaakt.

De diensten Maatschappelijk Werk van de ziekenfondsen hebben een zeer laagdrempelig aanbod en bieden tevens begeleiding en ondersteuning, ook via huisbezoeken. Ze kunnen signalen van ouderenmis(be)handeling capteren en begeleiden mee het traject van hulp- en zorgverlening. Daarbij kunnen ze ook hulp bieden bij de inschakeling van thuiszorgdiensten of bij het zoeken naar de juiste zorgopvang. Thuiszorg inschakelen of optimaliseren kan een hulpmiddel zijn in de aanpak van ouderenmis(be)handeling.

Hulpverleners kunnen voor informatie, consult en ondersteuning ook altijd bij VLOCO terecht. VLOCO is een expertisecentrum dat burgers en professionals sensibiliseert over ouderenmis(be)handeling om deze problematiek bespreekbaar te stellen en te voorkomen. Zij zetten ook in op deskundigheidsbevordering bij professionals binnen verschillende settings. Het handboek "Ouderenmis(be)handeling, praat erover!" werd hiertoe in 2019 geschreven en uitgebracht door VLOCO. Het is een naslagwerk voor professionals en organisaties om concrete handvatten aan te reiken zodat ze ouderenmis(be)handeling kunnen (h)erkennen en ermee aan de slag gaan. VLOCO doet ook aan beleidsbeïnvloeding bij (professionele) organisaties en de Vlaamse overheid omtrent het sensibiliseren, voorkomen en gericht aanpakken van ouderenmis(be)handeling.

Ouderenmis(be)handeling is een problematiek die een plaats krijgt in de aanpak van intrafamiliaal geweld (en daarbuiten) maar sensibilisering errond blijft nodig, zowel naar burgers als naar professionals. Mooie initiatieven zijn de 1712-campagne in 2017 die specifiek gericht was naar het thema partnergeweld bij ouderen en het "Stappenplan en leidraad ouderenmis(be)handeling van de SEL Waasland" in samenwerking met VLOCO (2018). Ouderenmis(be)handeling blijft helaas nog te vaak onder de radar of wordt niet te volle aangekaart en aangepakt omdat professionals hier niet altijd de kennis en kunde voor hebben. Dit blijft een belangrijk aandachtspunt.

3. Zoals hierboven vermeld zullen een aantal organisaties in 2021 met elkaar afstemmen rond de registratie van situaties van ouderenmis(be)handeling. We zullen de conclusies van deze afstemming mee opvolgen.
4. Het lijkt me belangrijk dat de verschillende betrokken diensten de krachten bundelen in de aanpak van ouderenmis(be)handeling. Ik zal deze problematiek dan ook op de relevante fora m.b.t. familiaal geweld inbrengen.
5. Ik verwijs naar de verschillende initiatieven ten aanzien van zorgprofessionals, vermeld in het antwoord op vraag 2.